

Handläggare
Camilla Amredahl
Upphandlingssamordnare
Kommunledningsförvaltningen

Mottagare
Kommunfullmäktige

camilla.amredahl@tranås.se

Svar på motion om lokal livsmedelsupphandling

Förvaltningens förslag till beslut

- att** avslå förslaget att Tranås kommun anpassar sina upphandlingsregler då det bryter mot bestämmelserna i LOU, Lag (2016:1145) om offentlig upphandling samt bryter mot kommunens nuvarande styrdokument gällande upphandling och inköp,
- att** avslå förslaget om möjlighet att teckna korta/enstaka avtal då det innebär avtalsbrott gentemot kommunens tecknade ramavtal samt bryter mot bestämmelserna i LOU, Lag (2016:1145) om offentlig upphandling gällande direktupphandlingar

Sammanfattning

Miljöpartiet de gröna i Tranås föreslår i en motion om lokal livsmedelsupphandling, daterad 2022-04-10, att Tranås kommun ska kunna köpa livsmedel från producenter i vårt närområde, framförallt i Tranås kommun. Förslaget innebär att det ska ges möjlighet att köpa mindre partier av livsmedel genom direktupphandlingar med lokala livsmedelsproducenter. Kommunledningsförvaltningen föreslår att motionen avslås, med hänvisning till gällande lagstiftning.

Beskrivning av ärendet

Kommunens upphandling av livsmedel styrs av Lag (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU. Lagstiftningen har sin grund i EU-rätten och syftar till att säkerställa att upphandlande myndigheter behandlar leverantörer likvärdigt och icke-diskriminerande samt att upphandlingen sker på ett öppet sätt. I alla upphandlingar som kommunen utför tas hänsyn till de grundläggande principerna i LOU. Principen om icke-diskriminering innebär att det är förbjudet att direkt eller indirekt diskriminera leverantörer främst på grund av nationalitet och vart de är lokaliserade. Härav följer att den upphandlande myndigheten till exempel inte får ge ett lokalt företag företräde. Upphandlingsenhetens uppdrag är att säkerställa att upphandlingar och inköp görs effektivt, affärsmässigt med nyttjande av de konkurrensmöjligheter som finns på marknaden samt uppfyller

verksamhetens behov och budget. Vidare ska kommunens upphandlingar följa EU-direktiv, nationella lagar och kommunens riktlinjer.

Verksamheterna behöver i dagsläget långsiktiga livsmedelsavtal och planering av inköp som kan uppfylla verksamhetens behov utifrån personalresurser, budget samt stabil försörjning av livsmedel. I dagsläget finns inte möjlighet att hantera små partier av livsmedel. Verksamheterna köper skalade morötter, skivad lök, skivad och sköljd purjolök, förkokt potatis i 7-kilos förpackningar, tvättad potatis med skal i 10-kilos säckar (en dagsförbrukning är 450 kilo), 50 kilo gurka, 75 kilo tomater m.m. med leverans ut till 10 enheter. Därutöver tillkommer förskolorna och leveranser till dessa. Dessutom riskerar antalet transporter att öka då fler leverantörer ska leverera livsmedel till kommunen.

Kommunen har idag ett upphandlat avtal gällande färskt närproducerat kött, ett avtal för färskt bröd med en lokal leverantör, ett avtal för frukt, grönt, mejeri och ägg samt ett avtal med en huvudgrossist gällande varor inom många olika kategorier som fryst, kolonialt, specierier m.m. Utifrån marknadsläget och verksamhetens behov ligger fokus på att upphandla stora volymer med färre antal produkter för att hamna på rimliga prisnivåer i avtalen som matchar verksamhetens mål och budget.

Avtalsbrott

Nuvarande leverantörer skulle, om motionen bifalls, sannolikt reagera på att kommunen vill göra avsteg i upphandlingarna och att deras avtal ska ses som icke exklusiva. Deras volymer kommer att minska och kommunen skulle även begå avtalsbrott och därmed riskera skadestånd. Vid framtida upphandlingar riskerar kommunen att få betala högre priser eftersom det är kostnadsdrivande att göra avsteg från större volymer. Leverantörer anser det vara en osäkerhet att inte veta volymomfattning av avtalet vid upphandling. Nuvarande tecknade avtal är exklusiva vilket innebär att kommunen bundit sig till att avtalsleverantören ska erhålla *alla* inköp inom avtalets inköpskategori av livsmedel. Att teckna fler avtal utöver dessa med nya leverantörer är otillåtna direktupphandlingar med risk för att Konkurrensverket utdömer upphandlingsskadeavgift som sanktion för att kommunen gör sig skyldig till överträdelser av upphandlingslagarna.

Tilläggas bör att det inte är rättvisande att jämföra ett koncept i Norrtälje kommun med Tranås kommun då Norrtälje har helt andra förutsättningar. Norrtälje kommun har cirka 63 000 invånare, en upphandlingsenhet som består av en upphandlingschef, sex stycken upphandlare, en upphandlingsjurist samt två inköpare. Tranås kommun har en upphandlingsenhet som består av en upphandlingssamordnare, två upphandlare och en inköpsassistent. Det finns inte någon funktion i kommunen för strategisk planering och styrning av upphandling

och inköp. Kommunen har historiskt aldrig arbetat med strategiskt inköpsarbete. Upphandlingsenhetens uppdrag är att upphandla återkommande kommunövergripande ramavtal och kontrakt. Upphandlaren planerar och genomför upphandlingar samt ansvarar för avtal så att kommunens behov av tjänster, varor samt entreprenadarbeten tillgodoses på ett effektivt sätt utifrån EU-direktiv, nationella lagar och kommunens riktlinjer. Att arbeta långsiktigt och strategiskt med inköpsarbetet är att koppla ihop inköp och styrning mot organisationens mål, omvärld och leverantörsmarknad. Resurser och tid läggs på kommunens försörjningsstrategier för varor och tjänster med hjälp av ett systematiskt arbetssätt som innefattar kategoristyrkt inköp. Strategiskt viktiga inköp och avtal inom marknadsindelade områden (kategorier) planeras och genomförs utifrån analys av inköpsmönster, behov i respektive förvaltning samt affärs- och marknadsförhållanden. Arbetet sker genom en kontinuerlig tvärfunktionell förbättringsprocess för att identifiera kritiska flöden, skapa effektivitet i inköpen samt bredare och hållbara försörjningskedjor.

Nytt arbetssätt

En förändring av kommunens inköp enligt förslaget skulle behöva utredas grundligt då det innebär ett helt nytt arbetssätt med andra verktyg och resurser som i dagsläget inte finns i kommunen. Att köpa in mindre partier är inte kostnadseffektivt och behöver nog vägas mot eventuella nya försörjningsstrategier inom inköpskategorin livsmedel kopplat till exempelvis beredskap, stabil försörjning, resurser, civilförsvar m.m. Juridisk expertis inom upphandlingslagstiftningen bör rådfrågas, då brott mot upphandlingslagstiftningen kan få rättsliga följder för kommunen med skadeståndskrav från nuvarande leverantörer samt risk för upphandlingsskadeavgift gällande otillåtna direktupphandlingar via Konkurrensverket. Det nya arbetssätt som motionen föreslår behöver utredas noggrant både inom upphandlingsenheten samt kostenheten om det ska genomföras. Personalkapacitet, ekonomiska resurser samt verksamhetens uppdrag måste tas i beaktande. Vidare kan ett nytt arbetssätt genomföras först efter att nuvarande ramavtal löpt ut. För att det ska kunna genomföras krävs flera års förberedelse.

Lagstöd

Lag (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande kommunledningsförvaltningen 2022-08-24

Lag (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU

Beslutet skickas till

Förslagsställaren
Diariet
Ekonomi- och upphandlingsenheten

Kommunledningsförvaltningen

Pär Thudeen
Kommundirektör

Malin Wolf Camilla Amredahl
Ekonomichef Upphandlingssamordnare